

Sygn. akt VI Ko 1/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2014r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach Wydział VI Karny - Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Marcin Mierz (spr.)

Sędziowie SSO Kazimierz Cieślukowski

SSR del. Marcin Schoenborn

Protokolant Kasandra Richter

po rozpoznaniu sprawy **J. Z.** urodzonego (...) w B.

syna E. i H.;

skazanego za czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

w przedmiocie wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 18 października 2005r. sygn. akt III K 714/02

z urzędu

na podstawie art. 542 § 3 k.p.k., 547 § 2 k.p.k.

1. wznawia postępowanie w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 18 października 2005r. sygn. akt III K 714/02,
2. uchyla wyrok Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 18 października 2005r. sygn. akt III K 714/02 i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania;

Sygn. akt VI Ko 1/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 5 marca 2014 roku

Wyrokiem zaocznym z dnia 18 października 2005 roku (sygn. akt III K 714/02) Sąd Rejonowy w Gliwicach uznał J. Z. za winnego popełnienia czynu z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to przestępstwo wymierzył oskarżonemu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron postępowania i uprawomocnił się w dniu 1 listopada 2005 roku.

W dniu 18 grudnia 2013 roku skazany J. Z. skierował do Sądu Okręgowego w Gliwicach pismo w którym poinformował, że w czasie trwania postępowania sądowego w sprawie III K 714/02 był on pozbawiony wolności. W efekcie uzyskanej od skazanego informacji podjęto czynności zmierzające do jej zweryfikowania. W oparciu o dane z systemu N.-Sad (k. 182-186) oraz z (...) o Pobytach i Orzeczeniach sporządzonej na podstawie Centralnej Bazy Danych Osób Pozbawionych Wolności systemu N.. (...) z dnia 31 stycznia 2014 roku (w aktach sprawy) ustalono, iż skazany J. Z. był pozbawiony wolności między innymi w okresie od dnia 3 czerwca 2005 roku do dnia 18 września 2007 roku.

W toku postępowania przygotowawczego oskarżony J. Z. będąc wówczas pozbawiony wolności i przebywając w Areszcie Śledczym w B. jako adres zameldowania na pobyt stały podał miejscowość B., ul. (...). Po wpłynięciu akt sprawy wraz z aktem oskarżenia do Sądu Rejonowego w Gliwicach, telefonicznie ustalono w dniu 27 września 2004 roku (k. 103), iż oskarżony J. Z. opuścił areszt śledczy w dniu 28 lipca 2004 roku, jako adres do doręczeń podając znany już organom postępowania adres w miejscowości B.. Kierowane w związku z wyznaczanymi terminami rozpraw na ten adres wezwania nie były podejmowane przez oskarżonego. Bezskuteczne okazały się również próby ustalenia miejsca pobytu oskarżonego za pośrednictwem policji. Z informacji Kartoteki Osób Pozbawionych Wolności oraz Poszukiwanych Listem Gończym z marca 2005 roku wynikało, iż J. Z. nie figuruje w tej kartotece. Nie zdołano również ustalić aktualnego miejsca pobytu oskarżonego za pośrednictwem właściwego Biura Ewidencji Ludności oraz ówczesnie funkcjonującego (...) Biura (...) działającego przy MSWiA. Ponieważ sprawa mogła być rozpoznana w trybie uproszczonym, na terminie rozprawy wyznaczonym na dzień 18 października 2005 roku, dysponując niepodjętym zawiadomieniem oskarżonego o tym terminie rozprawy skierowanym pod znany sądowi adres oskarżonego, sąd rejonowy postanowił w oparciu o regulację art. 479 § 1 i 2 k.p.k. prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego i odczytać jego wyjaśnienia, a po przeprowadzeniu postępowania dowodowego wydał wyrok zaoczny.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 542 § 3 k.p.k. postępowanie wznawia się z urzędu tylko w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., przy czym wznowienie postępowania jedynie z powodów określonych w pkt 9-11 może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego. W przypadku ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., wznowienie postępowania nastąpić może tylko z urzędu, a nie na wniosek stron (zob. uchwała SN z 24.05.2005r., sygn. akt I KZP 5/05, postanowienie SN z 22.11.2012r., sygn. akt V Ko 55/12). W myśl zatem przepisu art. 542 § 3 k.p.k. bezwzględne przyczyny odwoławcze nie są powodem do wznowienia postępowania na wniosek stron. Niezależnie od powyższego zauważyć trzeba, że ujawnienie się podstaw z art. 439 § 1 k.p.k. może nastąpić także poprzez skierowanie do sądu stosownego wniosku przez stronę, wskazującego na uchybienia o charakterze bezwzględnej przyczyny odwoławczej, który to wniosek stanowić może impuls do wykonania przez sąd czynności z urzędu, zgodnie z brzmieniem przepisu art. 9 § 2 k.p.k.. W sytuacji o której mowa w art. 542 § 3 k.p.k. wniosek strony jest zatem niedopuszczalny, a ewentualne jego złożenie uruchamia jedynie potrzebę zbadania, czy w sprawie zaistniała jedna z tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych określonych w art. 439 § 1 k.p.k.. Sąd Okręgowy, mając na uwadze treść skierowanego przez J. Z. pisma, z urzędu zbadał zatem, czy w rozpatrywanym przypadku istotnie doszło do uchybienia stanowiącego tzw. bezwzględną przyczynę odwoławczą.

W art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. uregulowana została tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza zachodząca wówczas, gdy sprawę rozpoznano podczas nieobecności oskarżonego, którego obecność była obowiązkowa. Oceniając, czy w konkretnych warunkach doszło do zaistnienia tej przyczyny odwoławczej zważyć należy, iż zgodnie z art. 374 § 1 k.p.k. obecność oskarżonego na rozprawie głównej jest z zasady obowiązkowa, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Wyjątki od owej zasady przewidziane pozostają w art. 376 § 1, 2 i 3 k.p.k. oraz art. 377 § 1 i 3 k.p.k.. Znajdują one zastosowanie w trybie zwyczajnym. Z kolei w sprawie prowadzonej w trybie uproszczonym obecność oskarżonego nie jest obowiązkowa w sytuacji w której zastosowanie znaleźć może przepis art. 479 § 1 k.p.k. stanowiący wyjątek od zasady określonej w art. 374 § 1 k.p.k., a dający możliwość prowadzenia rozprawy bez udziału oskarżonego, gdy oskarżony prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy nie stawi się na rozprawę główną i nie usprawiedliwi swego niestawiennictwa jednocześnie wnosząc o odroczenie rozprawy. Warunkiem jednak prowadzenia w tym trybie rozprawy bez udziału oskarżonego pozostaje prawidłowe zawiadomienie oskarżonego o jej terminie. Zawiadomienie takie pozostaje warunkiem niejako „wyjściowym”, podstawowym dla uznania, iż rozprawa prowadzona być może pod nieobecność oskarżonego. Przy braku prawidłowego zawiadomienia o terminie rozprawy, zarówno prowadzenie jej pod nieobecność oskarżonego, jak i orzekanie wyrokiem zaocznym jest wykluczone niezależnie od tego, czy do nieprawidłowego zawiadomienia oskarżonego dochodzi pomimo niewiedzy sądu o faktycznym miejscu pobytu oskarżonego i niezależnie od tego, czy dopełnił sąd rozpoznający sprawę wszelkich formalności związanych z dążeniem do ustalenia faktycznego miejsca pobytu oskarżonego. Brak prawidłowego zawiadomienia oskarżonego o terminie rozprawy prowadzonej w trybie zaocznym uniemożliwia jej przeprowadzenie pod nieobecność oskarżonego

i powoduje powrót do zasad ogólnych odnoszących się do obecności oskarżonego na rozprawie zgodnie z którymi obecność oskarżonego na rozprawie pozostaje obowiązkowa. Konkludując, rozpoznanie sprawy pod nieobecność oskarżonego pomimo braku jego prawidłowego zawiadomienia o terminie rozprawy powoduje takie same skutki, jak prowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego, w sytuacji gdy jego obecność była obowiązkowa, z uwagi na nie spełnienie wymogów przewidzianych przepisem art. 479 § 1 k.p.k. dających w drodze wyjątku możliwość prowadzenia rozprawy pod nieobecność oskarżonego (zob. wyrok SA w Katowicach z dnia 28.02.2007r., sygn. akt II AKo 43/07, Prok. I Pr. 2007/11/33). Jak trafnie zauważył to Sąd Apelacyjny w Katowicach w powołanym judykacie, powstaje wówczas domniemanie, że oskarżony został pozbawiony możliwości obrony w sensie materialnym i formalnym. W konsekwencji dochodzi wówczas do zaistnienia tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k..

Do zaistnienia zatem bezwzględnej przyczyny odwoławczej o której mowa w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. doszło bez wątplenia w niniejszej sprawie. W jej realiach, w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w Gliwicach oskarżony z całą pewnością nie był prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy, po której przeprowadzeniu zapadł wyrok zaoczny. Począwszy od dnia 3 czerwca 2005 roku, aż do dnia 18 września 2009 roku, w tym także w dniu 18 października 2005 roku kiedy Sąd Rejonowy w Gliwicach przeprowadził rozprawę po której wydał wyrok zaoczny, oskarżony był bowiem pozbawiony wolności. Pomimo tego, zawiadomienie o terminie rozprawy wysłane zostało oskarżonemu na wynikający z akt sprawy adres jego dawnego zamieszkania, gdy przebywał on na wolności, będący jednocześnie adresem jego zameldowania. Także w dniu 9 września 2005 roku, gdy za pośrednictwem poczty podjęto próbę doręczenia mu wezwania na adres domowy, oskarżony pozbawiony był wolności. Okoliczność powyższa nie była co prawda znana Sądowi Rejonowemu w Gliwicach, jednakże ocena, czy pismo zostało prawidłowo doręczone nie zależy od stanu wiedzy organu kierującego pismo, lecz od okoliczności obiektywnych sprawy.

W tych okolicznościach brak było podstaw do przyjęcia, iż warunek możliwości prowadzenia rozprawy pod nieobecność oskarżonego w trybie art. 479 § 1 k.p.k. został spełniony, przez co zastosowanie znajdowała zasada ogólna określona w art. 374 § 1 k.p.k. wedle której obecność oskarżonego na rozprawie głównej jest obowiązkowa, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Zastosowania w tej sytuacji nie znalazł również żaden z innych, przewidzianych ustawą wyjątków od obowiązkowej obecności oskarżonego na rozprawie. Sprawę zatem rozpoznano podczas nieobecności oskarżonego, którego obecność była obowiązkowa.

W tym stanie rzeczy uznać należało, że wydane w sprawie III K 714/02 orzeczenie zapadło z obrazą prawa procesowego mającą charakter bezwzględnej podstawy odwoławczej, wskazanej w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., a co za tym idzie konieczne pozostawało wznowienie postępowania w sprawie, uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 18 października 2005 roku (sygn. akt III K 714/02) i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu Gliwicach do ponownego rozpoznania po myśli art. 542 § 3 k.p.k. i art. 547 § 2 k.p.k..